

Dansk Sprognævn skal flyttes fra København til Bogense

Opfordring: Uanset de positive argumenter der er for at placere et betydeligt antal statslige arbejdspladser uden for København, så må Regeringen opfordres til at genoverveje placeringen af Dansk Sprognævn.

Insisterer man på placeringen i Bogense vil det sandsynligvis gå galt, især for Dansk Sprognævn og dets arbejde for os alle sammen, men også for byen.

Det er slet ikke nødvendigt at placere Dansk Sprognævn netop i Bogense; der er (mindst) én anden mulighed som forekommer at være mere hensigtsmæssig ud fra en samlet vurdering.

- - -

Kommentaren blev skrevet i søndags og blev sendt til dem der var blevet citeret (for at de kunne forholde sig til dét jeg havde tillagt dem) og desuden til nogle af de medlemmer af Folketinget der er valgt på Fyn. Jeg vil benytte lejligheden til at takke for de venlige og konstruktive bemærkninger jeg har modtaget.

- - -

1/ Den tidligere V-regering og den nuværende VLAK-regering har en politisk hensigt om at gøre Danmark mere afbalanceret mht placeringen af de statslige arbejdspladser. Én af de institutioner der berøres er Dansk Sprognævn der skal flyttes fra København til Bogense.

2/ I dette nummer af <http://www.holberg.nu> vil jeg koncentrere mig om dén flytning. Det følgende må ses på baggrund af at der er flertal i Folketinget for flytninger i et vist større omfang; om der er politisk flertal for at gennemføre den specifikke flytning af Dansk Sprognævn véd jeg ikke.

For god ordens skyld vil jeg - parentetisk - bemærke at jeg personligt finder at det er en god idé at fordele statens institutioner på en mere afbalanceret måde end hidtil.

3/ Innovationsminister Sophie Løhde har fremlagt Regeringens og sine synspunkter ved flere lejligheder, således i et spørgeprogram på DR's P1 [*Ring til Regeringen*]. Her understregede hun at Regeringen havde en politisk hensigt med sine flytningsplaner og at man var af dén opfattelse af de hidtidige flytninger - i det store og hele - var forløbet med et godt resultat (og at man derfor ikke ville afvente resultaterne af dén

gennemgang af de hidtidige institutionsflytninger som Rigsrevisionen er ved at foretage [jf <http://www.rigsrevisionen.dk/publikationer/2017/703-17/>]).

Som et positivt eksempel på en flytning nævnedes Sophie Løhde flytningen af Statens Administration til Hjørring – en flytning der (uanset resultaterne) ikke kan opfattes som relevant ift Dansk Sprognævn – forskellene på de to institutioner er langt større end lighederne.

I forbindelse med Regeringens præsentation af det aktuelle udflytningsprogram har man udsendt et hæfte - [Bedre balance II Statslige arbejdspladser tættere på borgere og virksomheder](#) [Finansministeriet, januar 2018] - her kan man finde følgende:

--- Statens arbejdspladser skal være fordelt bredt i Danmark og drage nytte af de kompetencer og faglige miljøer, der findes i hele landet. Statslige arbejdspladser kan ikke i sig selv skabe vækst og udvikling, men de bidrager til at skabe aktivitet og stimulere udviklingen i det omkringliggende område. --- [Hæftet, s. 3]

--- Med de flere tusinde nye arbejdspladser bygger vi videre på eksisterende faglige miljøer og danner grundlaget for nye. Samtidig er det et væsentligt hensyn for regeringen, at de nye arbejdspladser får de rette betingelser for en effektiv og økonomisk forsvarlig drift. --- [Hæftet, s. 4]

--- I flytningens første runde blev en lang række nævnssekretariater samlet i Nævnenes Hus i Viborg under Erhvervsministeriet med henblik på at understøtte det stærke juridiske miljø i Viborg og skabe bedre og mere effektiv klagesagsbehandling. I anden runde tilføjes yderligere nævnssekretariater til Nævnenes Hus. --- [Hæftet, s. 12]

Der står ikke noget videre om den specifikke flytning af Dansk Sprognævn, men kultur- og kirkeminister Mette Bock har udtalt følgende (ifølge en [meddelelse på Kulturministeriets hjemmeside](#)):

--- Regeringen har en ambition om at skabe flere statslige arbejdspladser uden for hovedstadsområdet. På Kulturministeriets område har vi valgt fire statslige institutioner, som fremover vil få en ny geografisk placering uden for hovedstadsområdet. Det vil komme Bogense, Nyborg, Nakskov og Aarhus til gode. På den måde får vi styrket den geografiske balance i Danmark, hvilket er regeringens klare målsætning. ---

--- Når man flytter institutioner har det altid omkostninger – menneskelige, faglige og økonomiske. Flytningen vil blive en stor omvæltning for den enkelte medarbejder. Vi vil derfor gøre alt, hvad vi kan for at gøre processen så god som overhovedet muligt.

4/ Innovationsministeren har *ikke* sagt at en flytning - i *alle* tilfælde - forudsatte at der på 'det nye sted' var et relevant fagligt miljø man kunne bygge videre på. Dét ville i det specifikke tilfælde også være i direkte modstrid med realiteterne. Når hun er blevet spurgt har hun (som jeg har hørt det) svaret udenom og fx talt om at hun

undrede sig over at 'man' nu protesterede over flytninger *fra* København, mens man tidligere *ikke* havde protesteret når bevægelsen gik den anden vej.

5/ En flytning af Dansk Sprognævn vil give meget besvær for det daglige arbejde i de kommende år og for gennemførelsen af forskellige seminarer og andre arrangementer. Ganske vist kan medarbejderne gøre meget glimrende arbejde for institutionen uden at være der fysisk hele tiden; der kan gøres meget vha IT og opkoblinger fra andre positioner og hjemmearbejdspladser, men det vil ikke samle medarbejderne og institutionen om dens opgaver, men snarere splitte dem.

Ganske vist vil der (må man formode) kunne etableres eller videreudvikles et fint samarbejde med universitetet i Odense, men så havde det været mere indlysende at flytte institutionen dérhen end at skabe en transportafstand på ca halvanden time hver vej med de offentlige transportmidler (ifølge oplysninger fra <http://www.rejseplanen.dk> om rejser fra Syddansk Universitet til Bogense). Det må formodes at nogle af de ansatte og formentlig alle studentermedhjælperne vil skulle benytte sig af de offentlige transportmidler. Dertil kommer problemer for kærester, ægtefæller og børn.

6/ Det må forudses at et flertal af de nuværende medarbejdere og studentermedhjælpere vil søge beskæftigelse andetsteds, og at man derfor skal tiltrække nye medarbejdere. Dét vil – sammenlagt - få meget alvorlige konsekvenser for institutionens liv og effektivitet i de næste mange år. Bortset fra dét: Hvilke nye medarbejdere vil man mon kunne tiltrække? Med al respekt så er der temmelig stor forskel på hvad der er brug for af kvalifikationer for medarbejdere ved Statens Administration i Hjørring og de kvalifikationer der er brug for ved Dansk Sprognævn.

Sidst i 2017 søgte Dansk Sprognævn en studentermedhjælper. Opslaget er formuleret efter de ønsker man havde på dét tidspunkt og er gearret til de ansøgere man ventede ville dukke op. Når man læser teksten nu må man spørge om der er nogen af de udmærkede unge og – i mange sammenhænge – velkvalificerede mennesker der befinder sig i Bogense der ville kunne honorere dem eller være interesseret i at gøre det. Tilsvarende når man skal tilknytte medarbejdere med skarpe lingvistiske kvalifikationer og interesser:

--- Dansk Sprognævn søger studerende med kvalifikationer inden for dansk sprog, lingvistik eller datalingvistik 8 timer om ugen. Du vil indgå i et team på 8-10 studenter som sammen med nævnets forskere og videnskabelige medarbejdere løser en lang række opgaver. Som studerende er du hovedsageligt beskæftiget med Dansk Sprognævns samlinger.

Ordsamlingen består af nye ord og vendinger fra aviser og blade som indskannes og registreres i en XML-database med oplysninger om proveniens, orddannelsesforhold og en række andre oplysninger. Ordsamlingen indeholder ca. 950.000 ord. Svaresamlingen består af de svar nævnet har afgivet siden dets oprettelse i 1955. Nye svar skal registreres, og tidligere afgivne svar bearbejdes og redigeres med henblik på publicering på nettet. Svaresamlingen indeholder ca. 14.000 svar.

Endvidere er der mulighed for at deltage i arbejdet med Retskrivningsordbogen, opdatering af Sprognævnets hjemmeside [dsn.dk](http://www.sproget.dk), Sprognævnets profiler på Facebook og LinkedIn samt udvikling af hjemmesiden [sproget.dk](http://www.sproget.dk) [<http://www.sproget.dk/>]. Der er også mulighed for at arbejde med nævnets publikationer og deltage i nævnets forskningsprojekter.

Studerne deltager også i Sprognævnets skoletjeneste og udfører lettere kontoropgaver samt andet forefaldende arbejde, fx i forbindelse med seminarer og konferencer.

Opgaverne kræver god indsigt i dansk sprog, samt akkuratesse og selvstændighed. Arbejdstiden er fleksibel. ---

6/ Der kan siges meget godt om Bogense, men byen ligger trods alt lidt 'for sig selv' - hvad der formentlig også er grunden til at man i Finansministeriet og i det politiske miljø på Fyn har søgt med lys og lygte efter en institution der ville kunne placeres og fungere dér.

Meget af dét der tidligere gav liv og beskæftigelse i Bogense er forsvundet. Hospitalet er lukket for år tilbage og henlå længe som en tom skal før man fandt andre muligheder. Jernbanen er ligeledes nedlagt - og stationen omdannet til et udmærket museum, se billedet på forsiden af museets hjemmeside:

<https://www.nordfynsmuseum.dk>

Noget af det første der står på hjemmesiden er: --- Nordfyns Museum, Bogense er stiftet i 1920 og har til huse i Bogenses gamle jernbanestation, Vestergade 16, Bogense. Det er drevet af Nordfyns Museumsforening. Daglig leder er Palle E. Petersen med hjælp fra en gruppe af frivillige medarbejdere. Formålet er at indsamle genstande fra forhistorisk tid til belysning af vore forfædres og nutidens kultur og livsvilkår til opbevaring og udstilling i Nordfyns Museum, Bogense. Museets virkeområde er Bogense by og de gamle Skam- og Skovby herreder. Det er et egnsmuseum med permanente og skiftende udstillinger.

7/ Reaktioner indefra og udefra. Ret hurtigt efter at regeringsbeslutningen om flytningen af Dansk Sprognævn blev offentliggjort kom der en reaktion fra direktøren, Sabine Kirchmeier.

Og det varede heller ikke længe før borgmesteren for den nordfynske kommune - agrarøkonom Morten Andersen - fremkom med formuleringer om at man fra Dansk Sprognævns side burde tage *ja-hatten* på og se positivt på de muligheder der lå i en flytning til det midterste af Danmark. Morten Andersen kunne sagtens - oplyste han - nå fra Bogense til Odense i sin bil på en halv time [ifølge udtalelse 18.01.2018 til Søren Kassebeer *Berlingske Tidende*].

Sabine Kirchmeier lagde en pressemeddelelse på Dansk Sprognævns hjemmeside [<https://dsn.dk/nyt/nyheder/2018/sproгнаevnet-flyttes-til-bogense>]:

--- Regeringen har besluttet at Dansk Sprognævn skal flytte til Bogense.

Sprognævnet er en statslig forskningsinstitution under Kulturministeriet. Nævnet har til opgave at følge sprogets udvikling, at give råd og oplysning om dansk sprog og sprogbrug og at udgive Retskrivningsordbogen. Endvidere giver Sprognævnet råd og oplysning om dansk tegnsprog.

Der er ansat 10 højt specialiserede medarbejdere (bl.a. forskere på ph.d.-niveau og derover), 1 videnskabelig bibliotekar, 1 bogholder på deltid og 8 studentermedhjælpere. Nævnets medarbejdere arbejder tæt sammen med danske, nordiske og internationale forskningsmiljøer. Nævnet har endvidere udviklet en lang række samarbejdsrelationer med uddannelsesinstitutioner om undervisningen i dansk, herunder en skoletjeneste, og med offentlige institutioner om kvaliteten i den sproglige kommunikation med borgerne. Sammen med Det Danske Sprog- og Litteraturselskab driver nævnet sprogportalen sproget.dk. Nævnet er for nylig blevet sat i spidsen for Kulturministeriets sprogteknologiske udvalg.

Bogense har ca. 4000 indbyggere og ligger ca. 2,5 times kørsel fra København hvor nævnet har haft til huse siden 1955. Der er ca. 1,5 time med offentlig transport til den nærmeste videnskabelige institution, Syddansk Universitet i Odense.

"Selvom jeg godt forstår intentionen med flytningen, har jeg svært ved at se den dybere mening i at flytte en institution som Dansk Sprognævn så langt væk fra de videnskabelige miljøer vi samarbejder med", siger Sprognævnets direktør Sabine Kirchmeier. "Jeg er bange for at det bliver en overordentlig vanskelig opgave at få et højt specialiseret forskningsmiljø som Sprognævnet til at fungere i Bogense, og jeg er meget spændt på at høre hvilke faglige vurderinger der ligger til grund for beslutningen.

Der er også et kæmpe problem for vores afdeling for dansk tegnsprog da der i Bogense og omegn ikke findes et tegnsprogsmiljø som vores medarbejdere kan samarbejde med.

Jeg kan se at man ved flytningen af andre institutioner har taget hensyn til synergieffekter og relationer til andre institutioner, og jeg er meget forundret over at der ikke er sket noget tilsvarende i vores tilfælde".

8/ En ekspert i forvaltningsret - lektor Birgitte Poulsen, RUC - har udtalt sig til dr.dk om de udtalelser som direktøren for Dansk Sprognævn er fremkommet med [<https://www.dr.dk/nyheder/indland/lektor-om-udflytningskritik-sprog-direktoer-optraeder-illoyalt-og-modigt-paa-samme>]. På den ene side mener Birgitte Poulsen at direktøren var i sin gode ret til at ytre sig, men på den anden side at hendes ytringer ikke burde være fremført på Dansk Sprognævns officielle hjemmeside.

Birgitte Poulsen har givetvis ret - dvs når man bruger den sædvanlige målestok. Der er efterhånden en del litteratur der peger i dén retning (fra Lars Nordskov Nielsen's responsum om de offentligt ansattes ytringsfrihed [1987] og frem), men i det foreliggende tilfælde bør man nok ikke anlægge en *sædvanlig* målestok, men inddrage at en flytning af Dansk Sprognævn kan få så alvorlige konsekvenser for institutionen at den vil blive sat år tilbage og muligvis gå i stykker.

I en sådan situation har direktøren (efter min opfattelse) ikke alene ret til at ytre sig, hun *bør* ytre sig så hurtigt og så tydeligt som muligt. Så meget desto mere som institutionen dels er en institution med en stor berøringsflade til publikum, dels har erfaringer fra tidligere omlægninger at trække på.

Man må i øvrigt gå ud fra at direktøren straks har forelagt sagen og sine synspunkter for formanden for Dansk Sprognævns bestyrelse - og at bestyrelsen snart vil drøfte sagen og fremkomme med sine synspunkter til Regeringen.

Konklusion: Uanset de positive argumenter der er for at placere et betydeligt antal offentlige arbejdspladser uden for København, så må Regeringen opfordres til at genoverveje placeringen af Dansk Sprognævn. En placering i Bogense savner *ethvert* sagligt grundlag og er i modstrid med én af de grundlæggende forudsætninger som Regeringen generelt har søgt at leve op til: *Med de flere tusinde nye arbejdspladser bygger vi videre på eksisterende faglige miljøer og danner grundlaget for nye.*

Insisterer man på placeringen vil det sandsynligvis gå galt, især for Dansk Sprognævn og dets arbejde for os alle sammen, men også for Bogense som kan formodes at stå tilbage om nogle år med noget der vil bringe forrige tiders lukninger i erindring.

Der er en alternativ mulighed: Det er slet ikke nødvendigt at placere Dansk Sprognævn netop i Bogense; der er (mindst) én anden mulighed på Fyn som forekommer at være mere hensigtsmæssig ud fra en samlet vurdering.

Når man ikke med fornuft kan placere Dansk Sprognævn i Bogense, kunne man måske gøre noget der i højere grad kunne tilfredsstille hensigten om en hensigtsmæssig afbalancering af de statslige institutioner ... Noget der i højere grad kunne hænge sammen geografisk, noget der driftsmæssigt var mere optimalt og noget der i højere grad kunne skabe attraktive arbejdspladser for de nuværende og kommende medarbejdere?

Hvis Fyn - herunder Nordfyn - særligt skal tilgodeses, så kunne man måske placere Sprognævnet i Nyborg og enten flytte Lokale- og Anlægsfonden (som Alex Ahrendtsen fra Dansk Folkeparti har foreslået kulturminister Mette Bock) eller en sektion af Miljøstyrelsen til Bogense?

For en placering af Sprognævnet i Nyborg taler de trafikale hensyn. En placering dér vil gøre det væsentligt nemmere at besøge Sprognævnet's arrangementer end en placering i Bogense, desuden vil det fremme medarbejdernes muligheder for at komme hurtigt rundt i landet med offentlige transportmidler og også at samarbejde med universitetet i Odense. Endelig er der i Nyborg et døve-tolkebureau som Sprognævnet kunne samarbejde med.

Jeg har ikke indsigt i hverken Lokale- og anlægsfonden's mål og arbejde eller Miljøstyrelsen's, så derfor vil jeg indskrænke mig til at foreslå at man seriøst overvejer Alex Ahrendtsen's forslag om at flytte Lokale- og Anlægsfonden til Bogense - eller om der kunne være et positivt rationale i at lade en særlig 'vandorienteret' del af Miljøstyrelsen rykke til Bogense? (mod at Sprognævnet så flytter til Nyborg eller Odense).

Hvad enten man vil beslutte sig for det ene eller det andet alternativ, så forekommer det mig mere indlysende at de begge - på hver deres måde - i højere grad vil kunne give et positivt bidrag til Bogense's udvikling end Sprognævnet vil kunne.

En placering af Dansk Sprognævn i Bogense vil ud fra stort set alle relevante kriterier være en fejlplacering der ikke tjener Regeringen til ære.

Bjørn Andersen